

Integraal Waterbeleid

Bovenschede
bekken

Samen werken aan water

BOVENSCHELDEBEKKEN BEKKENSPECIFIEK DEEL

STROOMGEBIEDBEHEERPLAN VOOR DE SCHELDE 2016-2021

INHOUD

EEN KORTE VOORSTELLING	5
BELANGRIJKE GEBIEDEN UITGELICHT	21
MAARKEBEEK	23
ZWALM	25
BOVENSCHELDE EN MEERSENGEBIED	28
MOLENBEEK RONSE	30
KANAAL BOSSUIT-KORTRIJK, SPIEREKANAAL EN SPIEREBEKEN	31
WATEROVERLEG IN HET BEKKEN	35

BOVENSCHELDEBEKKEN BEKKENSPECIFIEK DEEL

STROOMGEBIEDBEHEERPLAN VOOR DE SCHELDE 2016-2021

WOORD VOORAF

Beste lezer

Ook de komende jaren zetten waterbeheerders, rioolbeheerders en andere partners in het integraal waterbeleid hun inspanningen voor een proper en veilig Bovenscheldebekken verder. Stap voor stap werken ze aan een goede watertoestand. Zo herstellen ze de structuur van waterlopen, werken ze vismigratieknelpunten weg, breiden ze het rioleringsstelsel verder uit, voorzien ze bijkomende overstromingsgebieden, enz. Het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde en het bekkenspecifieke deel voor het Bovenscheldebekken geven hierbij de richting aan.

In twee aandachtsgebieden schakelen we een versnelling hoger. In de stroomgebieden van de Maarkebeek en de Zwalm willen we in 2027 een goede watertoestand bereikt hebben. Het bekkensecretariaat brengt er alle betrokkenen samen in een gebiedsgericht overleg om maatregelen en acties te bundelen en op elkaar af te stemmen. Zo komen we op het terrein sneller tot resultaat.

Met deze brochure bieden we u een voorsmaakje van wat u de komende jaren mag verwachten in het Bovenscheldebekken. We zetten enkele gebieden en acties in de kijker. Benieuwd naar meer? U kunt het volledige bekkenspecifieke deel nalezen op de website www.bovenscheldebekken.be.

Veel leesplezier

BOVEN
SCHELDE
BEKKEN

EEN KORTE VOORSTELLING

WAT MAAKT HET BOVENSCHELDE- BEKKEN ZO UNIEK?

Het Bovenscheldebekken ligt in het heuvelachtige deel van Midden-België en heeft een reliëf dat toeneemt naar het zuiden. De Schelde loopt doorheen het bekken van het zuidwesten naar het noordoosten, daarbij geflankeerd door heel wat oude Scheldemeanders die vaak niet meer in verbinding staan met de Schelde.

In het bekken kunnen we twee belangrijke regio's onderscheiden: de vlakkere zandstreek van de Vlaamse vallei in het noorden en de golvende zandleemstreek in het zuiden. In het zuidoosten van deze laatste vinden we de reliëfrijke Vlaamse Ardennen (Oost-Vlaanderen), in het zuidwesten ervan het interfluvium tussen Schelde en Leie met zijn grote kouters en sterk open karakter.

Het Bovenscheldebekken is één van de kleinere bekkens. Het ligt voor vier vijfde op Oost-Vlaams en één vijfde op West-Vlaams grondgebied. 21 gemeenten liggen volledig of gedeeltelijk binnen het bekken. De belangrijkste steden in het Bovenscheldebekken zijn Oudenaarde, gelegen aan de Schelde, en Ronse, helemaal in het zuiden van het bekken.

De landbouwactiviteiten zijn vrij gelijkmatig gespreid over het bekken. In de noordwestelijke valleigebieden langs de Schelde en het stroomgebied van de Maarkebeek vinden we de meeste landbouwgronden. Natuur is versnipperd over het bekken. In de bovenlopen van de Vlaamse Ardennen komen nog waardevolle bronbossen voor zoals in de brongebieden van de Sassegembeek, de Verrebeek en de Krombeek.

Bodemerosie manifesteert zich vooral op de hellende leemgronden ten zuiden van de as die overeenkomt met de Wallebeek en de Stampkotbeek. Er zijn veel erosieknel-punten in het West-Vlaamse Heuvelgebied. In heel de Vlaamse Ardennen vormt erosie een ernstig knelpunt.

Van bron tot monding

De Schelde ontspringt in Noord-Frankrijk op het plateau van Saint-Quentin. In Spiere-Helkijn stroomt ze Vlaanderen binnen. Van de gewestgrens tot de Ringvaart in Gent is de Schelde 50 km lang. Dat deel noemen we de Boven-Schelde. Een vierde van het volledige stroomgebied van de Schelde ligt opwaarts in Frankrijk en Wallonië.

De Grote Spierebeek, de Molenbeek in Ronse, de Molenbeek in Kluisbergen, de Beiaardbeek, de Maarkebeek, de Wallebeek, de Moerbeek-Coupure en de Zwalm zijn binnen het bekken de belangrijkste zijwaterlopen van de Boven-Schelde.

De kanalen

Het kanaal Bossuit-Kortrijk wordt gevoed met Scheldewater via het pompstation in Bossuit en verbindt de Boven-Schelde met de Leie. Het kanaal is belangrijk voor de drinkwatervoorziening in de regio. In De Gavers (Harrelbeke-Stasegem) maakt De Watergroep drinkwater van oppervlaktewater uit het kanaal Bossuit-Kortrijk. Langs het kanaal is er nog watergebonden bedrijvigheid.

Het Spierekanaal stroomt amper 1,4 km door Vlaanderen. Het vertrekt in Roubaix (Frankrijk) en mondt na een traject door Wallonië uit in de Boven-Schelde in Spiere-Helkijn.

Waterbeheersing en scheepvaart

De Boven-Schelde is van nature een typische neerslagrivier. Een hevige regenbui kan een sterke maar kortstondige was veroorzaken.

De stuwen in Asper, Oudenaarde, Kerkhove en Hérinnes (Wallonië) delen de Boven-Schelde op in 4 panden en houden het waterniveau op een constant peil. Deze ingestelde peilen houden rekening met de scheepvaart en met de beveiliging van de aangelanden tegen overstromingen. Naast de stuwen is een sluis aanwezig om scheepvaart door te laten. Meer opwaarts, in Frankrijk, zijn er nog 5 grote en verschillende kleinere stuwen op de Schelde.

Sinds de kanalisering en (her)kalibratie van de Boven-Schelde vormen de dijken een strakke scheiding tussen de rivier en haar vallei en komen overstromingen vanuit de Boven-Schelde in het winterbed niet meer voor.

De waterlopen die naar de Boven-Schelde afwateren, liggen in reliëfrijk gebied en stromen door sterk hellende valleien. Het water wordt daardoor sneller afgevoerd en kan in de meer afwaartse gebieden voor overlast zorgen.

Grensoverschrijdende waterlopen

Het debiet en de waterkwaliteit van de Boven-Schelde worden sterk bepaald door het bovenstroomse stroomgebied in Frankrijk en Wallonië. Ook enkele zijlopen, waarvan het stroomgebied grotendeels in Wallonië en/of Frankrijk ligt, monden in Vlaanderen uit in de Schelde.

In Spiere-Helkijn stromen het Spierekanaal, de Zwarte Spierebeek en de Grote Spierebeek vanuit Roubaix, Tourcoing en Moeskroen in de Boven-Schelde. Het grootste deel van het stroomgebied van deze waterlopen situeert zich in Wallonië. Daarenboven verbindt het Spierekanaal de Schelde met de Deûle – via de gekanaliseerde Marque – en dus met het Franse deel van het Leiebekken.

Les Rhosnes (de Rone) situeert zich nagenoeg volledig op Waals grondgebied. Enkel de laatste 300 m doorkruist ze Vlaanderen alvorens in Kluisbergen in de Boven-Schelde uit te monden.

De Verrebeek, een bronbosbeek in Brakelvierebos te Brakel

Kouter op heuvelrug in het interfluvium tussen Leie en Schelde in Ooike (Wortegem-Petegem)

Waterlopen en gemeenten in het Bovenscheldebekken

Stroomgebiedbeheerplan, instrument voor een integraal waterbeheer

De stroomgebiedbeheerplannen geven uitvoering aan het decreet Integraal Waterbeleid, een decreet dat twee Europese richtlijnen omzet in Vlaamse wetgeving:

- » De kaderrichtlijn Water (2000) wil de waterkwaliteit en de watervoorraden in Europa veilig stellen, de gevolgen van overstromingen en perioden van droogte afzwakken en de lidstaten verplichten duurzaam met water om te springen.
- » De Overstromingsrichtlijn (2007) vraagt om het risico op overstromingen beter in te schatten en maatregelen te nemen om de schade te beperken.

De plannen geven ook invulling aan de beleidsvoornemens uit de waterbeleidsnota van de Vlaamse Regering.

Europa deelt haar watersysteem op in de stroomgebieden van de grote rivieren en pakt het waterbeheer aan per stroomgebiedsdistrict. Een stroomgebiedsdistrict wordt gevormd door een of meer aan elkaar hangende stroomgebieden, samen met het grondwater en het kustwater dat erbij hoort. Vlaanderen ligt voor het grootste deel in het internationale stroomgebiedsdistrict van de Schelde en voor een kleiner deel in dat van de Maas. Vlaanderen deelt het watersysteem verder op in elf bekkens, waaronder het Bovenscheldebekken. Het water in een bekken stroomt naar één of naar enkele grotere en meestal bevaarbare waterlopen.

Elke zes jaar stelt Vlaanderen stroomgebiedbeheerplannen voor de Schelde en de Maas vast. In die plannen worden de maatregelen vastgelegd die Vlaanderen zal nemen om de toestand van het oppervlakte- en grondwater te verbeteren en om ons beter te beschermen tegen overstromingen. Op 18 december 2015 keurde de Vlaamse Regering de stroomgebiedbeheerplannen voor de periode 2016-2021 goed.

De plannen bevatten verschillende onderdelen:

- » plandelen op het niveau van Vlaanderen
- » plandelen op het niveau van een bekken (bekkenspecifieke delen)
- » plandelen op het niveau van een grondwatersysteem (grondwatersysteemspecifieke delen)
- » een maatregelenprogramma
- » zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen per gemeente.

Meer informatie over de stroomgebiedbeheerplannen of over het integraal waterbeleid in Vlaanderen? Ga naar www.integraalwaterbeleid.be of lees de brochure 'Samen voor een gestroomlijnd waterbeleid'.

Bekkenspecifiek deel, focus op het oppervlaktewater in het bekken

Een bekkenspecifiek deel van een stroomgebiedbeheerplan focust op het oppervlaktewater in het bekken en bestaat uit volgende hoofdstukken:

- » Een algemene beschrijving van de ligging van het bekken en van wat het bekken kenmerkt.
- » Analyses beschrijven de belangrijkste economische sectoren in het bekken en de invloed van deze sectoren op het watersysteem. Ook de aanwezigheid van beschermde gebieden en het overstromingsrisico in het bekken wordt in dit hoofdstuk behandeld.
- » De milieudoelstellingen waaraan de toestand van het oppervlaktewater getoetst wordt en de huidige toestand in het bekken.
- » De visie op het waterbeheer in het bekken. Welke watergebonden problemen doen zich voor en hoe wil de overheid de problemen aanpakken.
- » De acties om de toestand van het oppervlaktewater te verbeteren of ons beter te beschermen tegen overstromingen, hebben betrekking op het ganze bekken, op een bepaald gebied of op een bepaalde waterloop in het bekken.
- » Een beknopt overzicht van de vooruitgang van de toestand van het watersysteem in het bekken in de voorbije zes jaar en een overzicht van de gemotiveerde afwijkingen op het behalen van de milieudoelstellingen.

Raadpleeg het bekkenspecifieke deel voor het Bovenscheldebekken op www.bovenscheldebekken.be.

WIE ZIJN DE SPELERS IN HET BEKKEN?

WATERLOOPBEHEERDERS	
Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z) (Vanaf 1 januari 2018 gefuseerd met nv De Scheepvaart in De Vlaamse Waterweg nv)	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de Boven-Schelde, het kanaal Bossuit-Kortrijk, het Spierekanaal
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie
Provincies West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen	<ul style="list-style-type: none"> • beheren de onbevaarbare waterlopen van tweede categorie buiten de watering
Brakel, De Pinte, Gent, Kruishoutem, Nazareth, Oudenaarde, Zingem, Zwalm (De andere gemeenten droegen in 2014 of 2015 het beheer over aan de provincie. Deze waterlopen zijn geherklasseerd naar waterlopen van tweede categorie.)	<ul style="list-style-type: none"> • beheren de onbevaarbare waterlopen van derde categorie op hun grondgebied buiten de watering
Watering van Melden	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de onbevaarbare waterlopen van tweede en derde categorie binnen de watering (Oost-Vlaanderen)
KWALITEITSBEHEER VAN HET OPPERVLAKTEWATER	
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	<ul style="list-style-type: none"> • meet en modelleert de oppervlaktewater- en waterbodempkwaliteit en rapporteert erover • meet, inventariseert en modelleert de emissies in het water en rapporteert erover • houdt toezicht op de drinkwatervoorziening en de waterzuivering • adviseert milieuvergunningaanvragen voor afvalwaterlozingen
Nv Aquafin	<ul style="list-style-type: none"> • ontwerpt en bouwt de bovengemeentelijke infrastructuur voor waterzuivering • exploiteert rioolwaterzuiveringsinstallaties en bovengemeentelijke rioleringen
Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • staan in voor de uitbouw en het beheer van het gemeentelijk rioleringsstelsel
Watermaatschappijen en rioleringsinstanties	<ul style="list-style-type: none"> • zijn verantwoordelijk voor de opvang, het transport en de zuivering van het afvalwater (Voor de uitvoering van deze saneringsplicht, hebben de watermaatschappijen contracten afgesloten met de gemeenten en Aquafin, met daarin afspraken over de organisatie en de financiering).
DRINKWATERVEROORZIENING	
De Watergroep, Farys	<ul style="list-style-type: none"> • staan in voor de winning, distributie en het transport van drinkwater
GRONDWATER	
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	<ul style="list-style-type: none"> • beheert de kwaliteit en de kwantiteit van het grondwater

OP WEG NAAR DE GOEDE TOESTAND

De Europese kaderrichtlijn Water wil vooral het oppervlaktewater in Europa de goede toestand bereiken. De goede toestand voor oppervlaktewater heeft een ecologische en een chemische component.

We zijn er nog niet...

De bovenlopen van de Zwalm (de Verrebeek, de Sasse-gembeek en de Dorenbosbeek) en van de Maarkebeek (het bovenstroomse deel van de Maarkebeek, de Krombeek en de Pauwelsbeek) hebben een goede waterkwaliteit en goede structuurkenmerken. Het is ter hoogte van deze bronbosbeken in de Vlaamse Ardennen dat er nog zeldzame vissoorten voorkomen zoals de beekprik, beekforel en rivierdonderpad.

De meeste grotere waterlopen in het Bovenscheldebekken hebben een slechte ecologische toestand. Een beperkt aantal heeft een ontoereikende ecologische toestand, nl. de Zwalm, de Boven-Schelde zelf en de Grote Spiere.

Bij de fysisch-chemische beoordeling blijken vooral fosfor en in mindere mate stikstof de probleemparameters te zijn in het Bovenscheldebekken. Andere parameters scoren meestal wel goed. Deze nutriënten komen onder meer via erosieprocessen in de waterlopen terecht. Ook ongezuiverde huishoudelijke lozingen dragen bij tot de nutriëntenlast in de waterlopen. Doordat de nutriëntenlast in de waterlopen nog te hoog is, hinkt ook de biologische kwaliteit vaak achterop.

In de bronbosbeken in de Vlaamse Ardennen komen zeldzame vissoorten als beekprik, beekforel en rivierdonderpad voor.

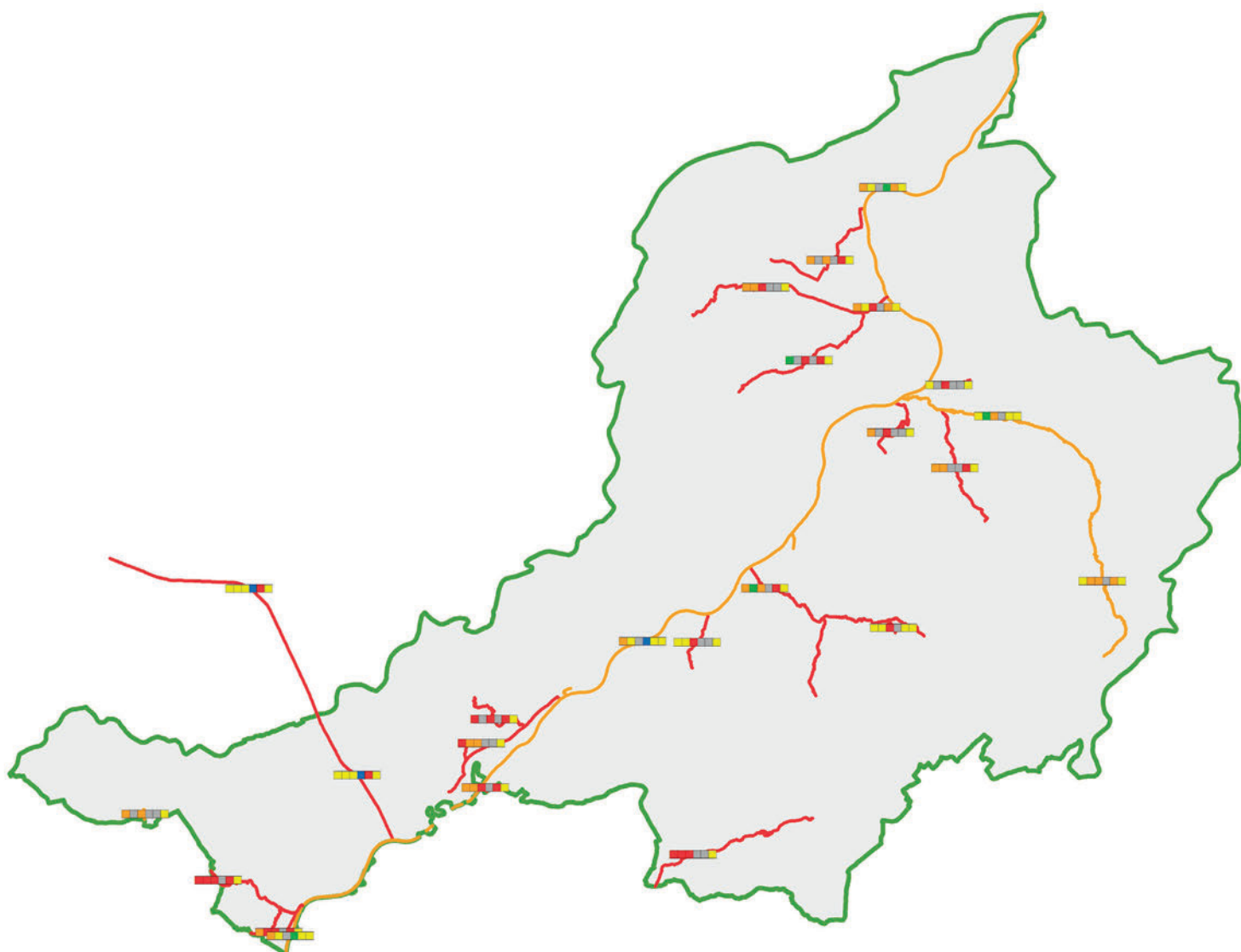
Wat is 'de goede toestand'?

De kaderrichtlijn Water stelt strenge eisen aan de toestand van het watersysteem. Bovendien geldt het one-out, all-out principe: het slechtst scorende kwaliteitselement bepaalt de globale toestandsbeoordeling van het waterlichaam.

De goede ecologische toestand wordt bepaald door tal van factoren die nauw met elkaar verbonden zijn: de aanwezigheid van waterplanten, macro-invertebraten en vissen (biologische parameters), de structuurkwaliteit (hydro-morfologie) van de waterloop en fysisch-chemische parameters zoals het zuurstof-, stikstof- en fosforgehalte. Het gecombineerde effect van al deze factoren bepaalt de ecologische kwaliteit van een waterloop.

In sterk veranderde en kunstmatige wateren heeft het biologisch leven niet dezelfde ontwikkelingskansen. Daarom hebben deze wateren een aangepaste doelstelling, namelijk een goed ecologisch potentieel.

De goede chemische toestand betekent dat de milieukwaliteitsnormen gehaald worden voor gevaarlijke stoffen zoals zware metalen, PAK's en pesticiden.

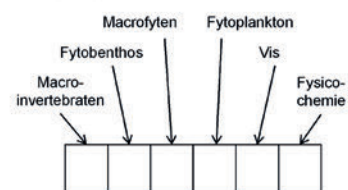

Globale beoordeling ecologische toestand/potentieel

- Geen of onvoldoende meetresultaten
- Zeer goed
- Goed
- Matig
- Ontoereikend
- Slecht

Individuele elementen die ecologische toestand/potentieel bepalen

- Geen of onvoldoende meetresultaten
- Zeer goed
- Goed
- Matig
- Ontoereikend
- Slecht

Beoordeling van de ecologische toestand/potentieel voor de grotere waterlopen in het Bovenscheldebekken

Waar komt de vervuiling vandaan?

Het merendeel van de waterlopen in het Bovenscheldebekken heeft een grote belasting met zuurstofbindende stoffen en nutriënten.

Zuurstofbindende stoffen

Voor zuurstofbindende stoffen (zoals bv. CZV) is de belasting in het zuidwesten van het bekken hoger dan in de meer landelijke regio van de Vlaamse Ardennen. Dit komt door de verstedelijkte kernen van Ronse en Oudenaarde en de influx vanuit de regio's Kortrijk en Moeskroen. De belasting aan zuurstofbindende stoffen vanuit de landbouw is niet begroot.

“ **Rioleringsprojecten langs ecologisch waardevolle waterlooptrajecten krijgen voorrang.** ”

Nutriënten

De landbouw heeft het grootste aandeel in de emissies aan nutriënten, met een bijdrage van om en bij de 70% in de stikstofbelasting en 45% in de fosforbelasting. In de stroomgebieden van de Maarkebeek, de Grote Spierebeek en de Zwarte Spierebeek zijn de aandelen vanuit de landbouw nog hoger: meer dan 80% voor beide parameters.

Ongeveer de helft van de fosforbelasting in het bekken is afkomstig van huishoudelijk afvalwater. In vergelijking met 2006 zijn de emissies aan stikstof en fosfor vanuit de huishoudens sterk afgenomen, respectievelijk met 32 en 33%. In 2012 bedroeg de zuiveringsgraad in het Bovenscheldebekken 60% en de rioleringsgraad 69%, wat lager is dan het Vlaams gemiddelde. Ook al is er een enorme inhaalbeweging gebeurd, toch is er nog steeds een saneringsachterstand, bv. in de stroomgebieden van de Zwalm en de Maarkebeek.

Ook de nutriëntendruk vanuit de landbouw is afgenomen. In vergelijking met 2006 liggen de emissies van totale stikstof 10% en deze van totale fosfor 16% lager. Bij de bedrijven is er een lichte toename in de emissies aan fosfor (8%), terwijl de emissies aan stikstof licht gedaald zijn (10%).

Hoe halen we de goede toestand?

De waterkwaliteit in het Bovenscheldebekken is de laatste jaren verbeterd. Om de Europese doelstelling, de goede toestand, te behalen, zetten we sterk in op een verdere sanering van het huishoudelijk afvalwater, minder verontreiniging vanuit de landbouw, een betere structuurkwaliteit en het ecologisch herstel van de waterlopen.

Puntbronnen saneren

We breiden de waterzuiveringsinfrastructuur verder uit. Rioleringsprojecten ter hoogte van ecologisch waardevolle waterlooptrajecten krijgen daarbij voorrang. In Avelgem bv. moeten bijkomende saneringsprojecten in het natuurinrichtingsproject 'West-Vlaamse Scheldemeersen' de Rijtgracht van proper water voorzien. Ook in de aandachtsgebieden van de Zwalm (bovenlopen) en de Maarkebeek (de Krombeek, de Steenbeek en de Molenbeek-Maarkebeek) leveren we extra inspanningen om de nog niet aangesloten huishoudelijke vuilvracht in te zamelen. In Merelbeke zijn rioleringsprojecten in uitvoering om de waterkwaliteit van de Melsenbeek en de Schragebeek te verbeteren (natuurinrichtingsproject Merelbeekse Scheldemeersen).

De zuiveringsgebieden van Zwalm, Brakel en Zottegem kampen met sterk verdund afvalwater. Op langere termijn willen we ervoor zorgen dat het rendement van deze zuiveringsinstallaties sterk verhoogt. Dat kan door grote verharde oppervlaktes en grachten van het rioleringsstelsel af te koppelen.

Diffuse verontreiniging terugdringen

Landbouwactiviteiten geven aanleiding tot een belangrijke nutriëntendruk op het oppervlaktewater. Heel wat sectorspecifieke wetgeving en beleid zoals het mestactieplan (MAP IV en V) moeten hier voor oplossingen zorgen.

Om de goede toestand van de waterlopen te bereiken, is lokaal een gebiedsgerichte focus vanuit het waterbeleid nodig. Hiertoe is gebiedsgericht en thematisch overleg opgestart voor de Zwalm en de Maarkebeek. Op basis van dit overleg zijn onder meer bijkomende meetcampagnes uitgevoerd om de verspreiding van pesticiden beter in kaart te brengen. Ook calamiteiten op het terrein worden nu beter opgevolgd.

Passemarebeek, vismigratiepunt aan de Pedesmolen

Werken aan ecologisch herstel

Er wordt gestreefd naar waterlopen met een goede structuur, een hoog zelfreinigend vermogen, een natuurlijke biodiversiteit en een natuurlijke waterhuishouding. In een Natura 2000-gebied zorgt structuurherstel voor extra win-wins met de instandhoudingsdoelstellingen.

Structuurherstel wordt in het Bovenscheldebekken voorzien voor de bovenlopen van de Zwalm en de

Maarkebeek. De provincie West-Vlaanderen zal de oevers van de Rijtgracht en haar zijwaterlopen (de Biestbeek en de Scheebeek) herinrichten. De provincie Oost-Vlaanderen plant dan weer kleinere herstelmaatregelen ter hoogte van enkele bronbosbeken in de Vlaamse Ardennen en een aantal waterlopen ten noorden van de Scheldevallei, zoals de Melsenbeek, de Boeversbeek, de Leebeek, de Lozerbeek en de Kokersbeek. Zo kan een aangepast ecologisch beheer een boost geven aan de dynamiek van de waterloop.

Vismigratie herstellen

De Schelde is een prioritaire migratieweg. Om vrije migratie mogelijk te maken, moeten we in de Boven-Schelde nog één knelpunt oplossen: de stuw in Kerkhove. In de Boven-Schelde komt rivierprik voor, een zeer zeldzame vissoort.

De bovenlopen van de Zwalm en de Maarkebeek zijn de meest waardevolle waterlopen van het bekken. In het brongebied van deze beken komen nog zeldzame vissoorten voor zoals beekprik, rivierdonderpad en beekforel. Het bovenstroomse deel van beide beken is dan ook Europees beschermd als habitatrictlijngebied. Het wegwerken van de vismigratiehindernissen op deze waterlopen draagt daarom ook bij aan de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten.

In de Maarkebeek worden de vismigratieknelpunten ter hoogte van de watermolens de Romansmolen, de Borgtmolen en de Kasteelmolen weggewerkt. Ook in de Nederaalbeek, de Pauwelsbeek en de Krombeek zullen vissen op korte termijn vrij kunnen migreren, vaak na kleine ingrepen zoals het wegnemen van afval of het aanbrengen van een bodemplaat of kokers.

In het stroomgebied van de Zwalm moeten nog verschillende knelpunten aangepakt worden. De VMM loste al meerdere knelpunten op en zal ook het laatste knelpunt op het traject van eerste categorie, ter hoogte van de Zwalmolen, saneren. De provincie Oost-Vlaanderen zal de Driesmolen en de Van Temschemolen op de Molenbeek in Velzeke vispasseerbaar maken.

Erosie bestrijden

In de erosiegevoelige gebieden in het zuiden van het bekken, o.a. binnen de aandachtsgebieden Zwalm en

Achtergebleven sediment in GOG (Peerdestokbeek)

Maarkebeek en de regio van het West-Vlaamse heuvelgebied, worden via erosiebestrijdingsmaatregelen, het stimuleren van kleine landschapselementen en sensibilisering van de landbouwers zowel de erosieoverlast als de toevoer van modder en nutriënten vanuit de akkers naar de waterlopen en hun valleien aangepakt. Waar nu vooral ingezet wordt op kleinschalige projecten zoals demonstratiedagen over teelttechnieken en het uitbouwen van kennisplatforms, willen we in de toekomst evolueren naar effectieve maatregelen op het terrein.

Het **bekkenspecifieke deel voor het Bovenscheldebekken** bevat bijkomende acties om de toestand van het oppervlaktewater in het bekken te verbeteren. Voorbeelden zijn het herstel van de structuur van waterlopen, het wegwerken van vismigratieknelpunten en de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering.

BETER OMGAAN MET OVERSTROMINGEN

Overstromingen in het Bovenscheldebekken

Het Bovenscheldebekken is door haar topografische en geologische kenmerken van nature extra gevoelig voor piekdebieten. Daarbij komt nog de invloed van ingrepen van de mens op het watersysteem: inname van valleige-bieden door bebouwing, rechttrekking en indijking van waterlopen, toename van verharde oppervlakte, enz. Dit alles leidt ertoe dat het Bovenscheldebekken bij hevige neerslag regelmatig met grote overstromingen kampt die op heel wat plaatsen ernstige schade veroorzaken, o.a. in de stroomgebieden van de Zwalm

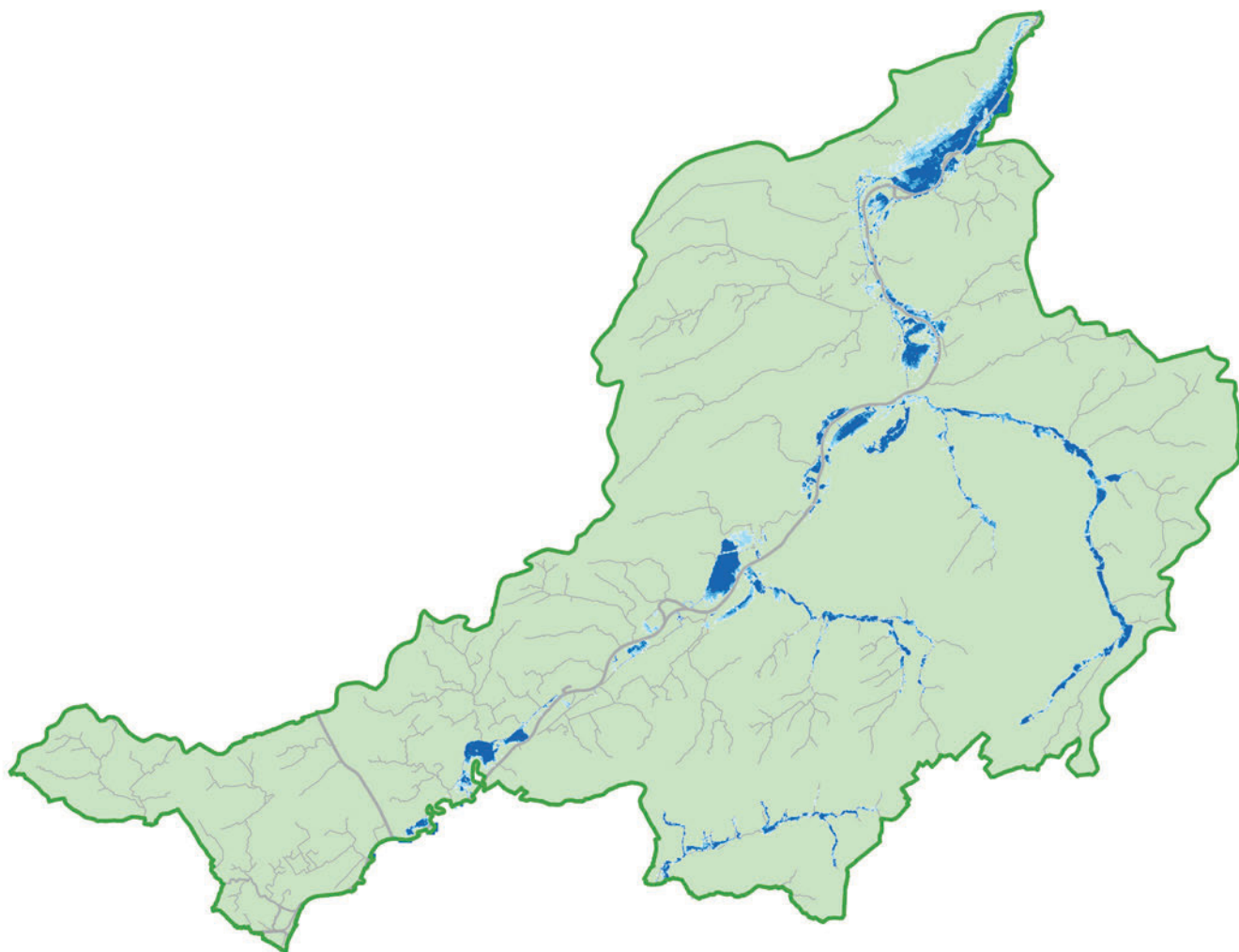

Het Bovenscheldebekken kampt bij hevige neerslag regelmatig met grote overstromingen.

en Maarkebeek. Vooral tijdens de winterperiode laat de verhoogde aanvoer van hemelwater de waterlopen buiten hun oevers treden.

Zwalm, wateroverlast aan de Zwalmolen (november 2010)

Overstroombaar gebied

- Grote kans
- Middelgrote kans
- Kleine kans

Overstroombare gebieden in het Bovenscheldebekken

Het **bekkenspecifieke deel voor het Bovenscheldebekken** bevat bijkomende acties om ons beter te beschermen tegen overstromingen. Voorbeelden zijn de geplande overstromingsgebieden langs de Pauwelsbeek en de Maarkebeek in Maarkedal, langs de Zwalm in Michelbeke en langs de Verrebeek in Brakel. Daarnaast voorzien we langs de Zwalm en de Peerdestokbeek nog enkele beschermingsdijken.

Meerlaagse waterveiligheid, beste garantie op bescherming

Klimaatverandering verhoogt het risico op overstromingen. Europa drong dan ook aan op een nieuwe overstromingsaanpak. In uitvoering van de Overstromingsrichtlijn schatten de lidstaten het risico op overstromingen in en nemen ze maatregelen om de schade te beperken.

De richtlijn vraagt in te zetten op maatregelen die ons beschermen tegen overstromingen (protectie), op maatregelen die de schade beperken (preventie) én op maatregelen die ervoor zorgen dat we voorbereid zijn als een overstroming zich voordoet (paraatheid). Een combinatie van protectieve, preventieve en paraatheid-verhogende maatregelen biedt de beste garantie. In Vlaanderen is deze visie vertaald in het beleidsprincipe van meerlaagse waterveiligheid.

Meer info: www.hoogwaterzonderkater.be

Een drietrapsstrategie voor een evenwichtige waterbalans

Watertekort en wateroverlast zijn beide het gevolg van een onevenwichtige waterbalans. De problemen worden samen aangepakt met de drietrapsstrategie: vasthouden-bergen-afvoeren. Zo stimuleren we om hemelwater zoveel mogelijk op te vangen en te hergebruiken (regenputten) of in de grond te laten sijpelen (via infiltratievoorzieningen). Het water dat niet ter plekke kan vastgehouden worden, wordt zoveel mogelijk geborgen in valleigebieden (overstromingsgebieden, wachtbekkens) en pas als dat niet lukt, wordt het gericht afgevoerd.

Door het hemelwater te hergebruiken of in de bodem te laten sijpelen houden we het vast en vlakken we piekdebieten af. Bovendien zorgt de sponswerking van de bodem ook voor een hoger debiet naar de waterloop in drogere perioden. Zo vormt een herstel van de natuurlijke waterhuishouding de valleien om tot klimaatbuffers. Het behoud van de open ruimte is hierbij van groot belang.

Meer ruimte voor overstromingswater

Van gebieden die van nature overstromen, proberen we zoveel mogelijk het waterbergend vermogen te behouden. Op andere plaatsen leggen we gecontroleerde overstromingsgebieden aan om overstromingsschade te verminderen.

Paraat staan

Dreigt er toch een overstroming, dan zorgen we ervoor dat informatie snel en correct doorstroomt. Waterbeheerders, hulpdiensten en burgers kunnen dan tijdig maatregelen nemen om schade en ellende te beperken. De portaal-site www.waterinfo.be bundelt alle metingen en voorspellingen voor de bevaarbare en onbevaarbare waterlopen.

BOVEN
SCHELDE
BEKKEN

BELANGRIJKE GEBIEDEN UITGELICHT

Werken aan de goede toestand doen we stap voor stap en gebied per gebied.

In het Bovenscheldebekken zetten we voor 2 aandachtsgebieden een extra tandje bij om de waterkwaliteit vooruit te helpen: de stroomgebieden van de Maarkebeek en de Zwalm. Het bekkensecretariaat brengt er alle betrokkenen samen in een gebiedsgericht overleg om de maatregelen en acties te bundelen en op elkaar af te stemmen. Zo komen we op het terrein sneller tot resultaat. Uiteraard blijven we ook in de andere gebieden in het bekken investeren in een betere waterkwaliteit en een betere bescherming tegen wateroverlast.

“

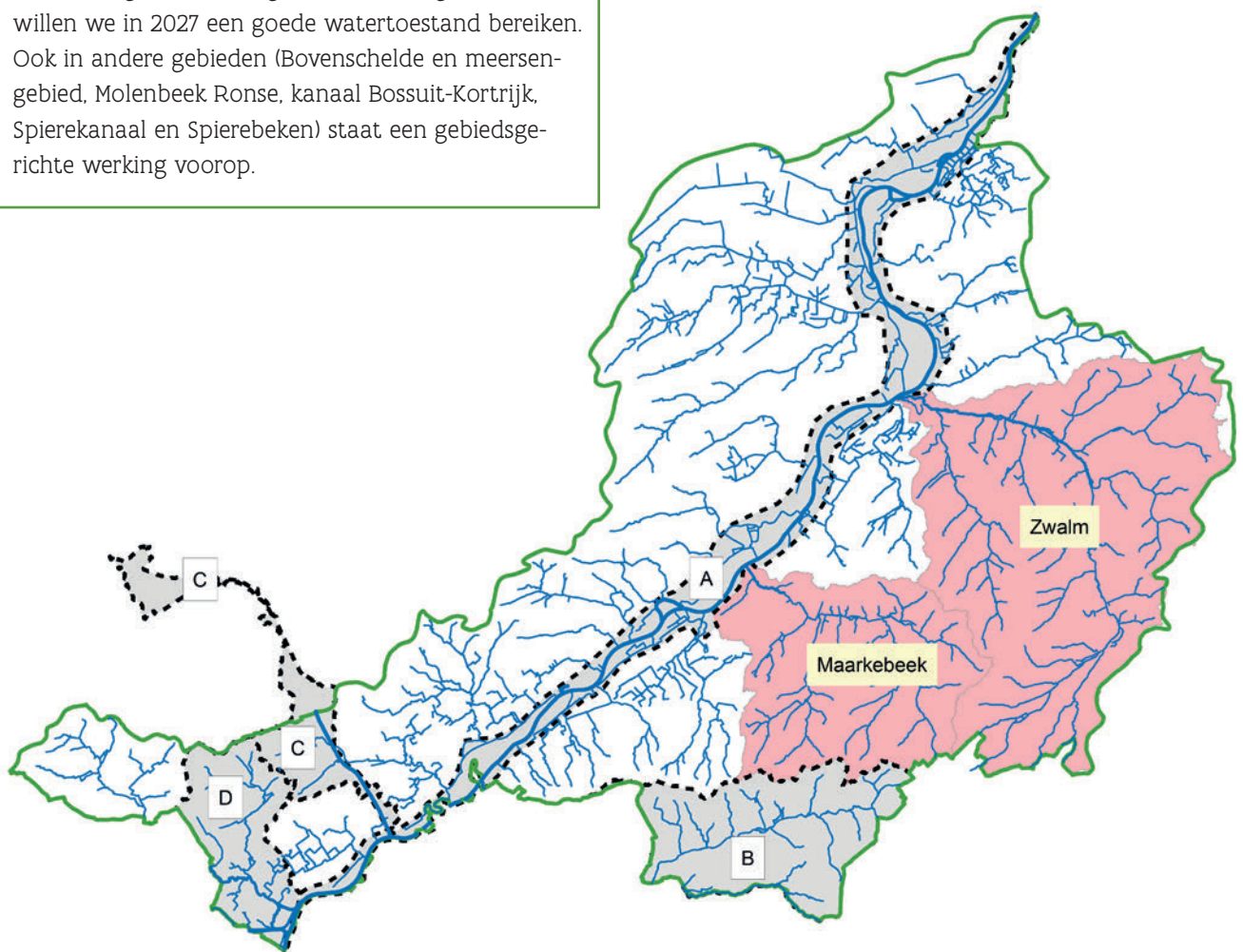
Werken aan de goede toestand doen we stap voor stap en gebied per gebied.

In deze brochure zetten we 6 gebieden in de kijker: de aandachtsgebieden Zwalm en Maarkebeek en vier andere gebieden: het kanaal Bossuit-Kortrijk, de Boven-Schelde en het meersengebied, het Spierekanaal en de Spierebeken en de Molenbeek in Ronse. Meer informatie over deze en andere gebieden in het bekken en de acties die er op stapel staan, leest u in het [bekkenspecifieke deel](#) en de [actielijst](#).

Het Bovenscheldebekken wordt gekenmerkt door een diversiteit van regio's, elk met hun eigenheid, problemen en kansen. In het ene gebied ligt de nadruk op waterkwantiteit, in een ander gebied op waterkwaliteit of ecologie.

Op basis van de huidige waterkwaliteit en de afstand tot de opgelegde normen van de kader-richtlijn Water zijn in het Bovenscheldebekken twee aandachtsgebieden aangeduid. In deze gebieden willen we in 2027 een goede watertoestand bereiken. Ook in andere gebieden (Bovenschelde en meersengebied, Molenbeek Ronse, kanaal Bossuit-Kortrijk, Spierekanaal en Spierebeken) staat een gebiedsgerichte werking voorop.

 Aandachtsgebieden

A	Bovenschelde en meersengebied
B	Molenbeek Ronse
C	Kanaal Bossuit-Kortrijk
D	Spierekanaal en Spierebeken

Gebiedsgerichte aanpak van het waterbeheer in het Bovenscheldebekken

MAARKEBEEK

De bovenloop van de Maarkebeek kent zijn oorsprong in Wallonië. De brongebieden van de Maarkebeek en van de zijlopen de Pauwelsbeek en de Krombeek zijn gekenmerkt door waardevolle bronbosjes. Er komen zeldzame vissoorten voor zoals de rivierdonderpad en de beekforel. Dit glooiende landschap heeft een uitgesproken agrarisch karakter. Bodemerosie is er sterk aanwezig.

Waterkwaliteit moet beter

Het stroomgebied van de Maarkebeek is aangeduid als aandachtsgebied. Met gerichte inspanningen willen we er tegen 2027 een goede ecologische toestand bereiken. De fysico-chemische waterkwaliteit van de Maarkebeek is relatief goed. Enkel de parameter totaal fosfor scoort nog ontoereikend. Helaas scoort de biologie minder goed in de benedenloop van de Maarkebeek. De aanwezigheid van pesticiden, naast de slechte structuurkwaliteit in het benedenstroomse deel, komen de biologische kwaliteit evenmin ten goede.

Maarkebeekvallei beschermen tegen wateroverlast

Overstromingen vormen een belangrijk probleem in het stroomgebied van de Maarkebeek. Bij hevige neerslag stroomt het water van de hellingen de vlakkere vallei binnen waardoor in het afwaartse traject van de Maarkebeek - ter hoogte van Leupegem - het water stagneert en niet tijdig weg kan richting Boven-Schelde. Ook ter hoogte van enkele watermolens treedt geregeld wateroverlast op. Het rechtekken en betonneren van de waterlopen en andere menselijke ingrepen hebben dit proces nog versneld.

Na de wateroverlast van november 2010 werden al enkele knelpunten aangepakt door de bouw van een dijk langs de Lammekensstraat in Leupegem en het vergroten van het bestaande gecontroleerde overstromingsgebied op de Nederaalbeek in Etikhove.

Om het overstromingsrisico verder te verminderen, is op 1 december 2015 een riviercontract voor de Maarkebeek ondertekend waarin de verschillende partijen (VMM, provincie Oost-Vlaanderen, Oudenaarde en Maarkedal) zich engageren om bijkomende beschermingsmaatregelen te nemen.

Hierbij aansluitend loopt bij de provincie een planningsproces voor de Maarkebeekvallei dat als doel heeft om een gebiedsvisie voor de Maarkebeekvallei uit te werken. De maatregelen van het 'Riviercontract Maarkebeek' zullen integraal deel uitmaken van deze gebiedsvisie.

Erosie bestrijden

Het hellende landschap van de Vlaamse Ardennen en de fijnkorrelige leembodem maken het stroomgebied van de Maarkebeek zeer gevoelig voor bodemerosie. Het tegengaan van erosie en rechtstreekse instroom

Wateroverlast en vismigratieknelpunten samen aanpakken

De VMM plant op korte termijn een gecontroleerd overstromingsgebied langs de Pauwelsbeek. Samen met de al gerealiseerde projecten in de Maarkebeekvallei moet dit de wateroverlast in de regio drastisch inperken.

De provincie Oost-Vlaanderen zal aan de Borgtmolen, de Romansmolen en de Kasteelmolen bijkomende overstromingsgebieden aanleggen om de terugkerende wateroverlast in de opwaartse gebieden aan te pakken. Omdat deze watermolens ook een hindernis vormen voor vismigratie zal ze tegelijkertijd een vismigratieloopt aanleggen.

Inspoeling van nutriënten en sediment tegengaan

In een aantal zones langs de Nederaalbeek (Boitsbank), de Pauwelsbeek (Markette, Tenhoutestraat, Leideveld) en de Molenbeek-Maarkebeek (ter hoogte van de molens) zal onderzocht worden welke maatregelen de inspoeling van vervuild of nutriëntenrijk water, sediment en gewasbeschermingsmiddelen in de waterlopen kunnen tegengaan.

Indien brongerichte maatregelen onvoldoende blijken en de afbakening van een oeverzone naar voor komt als de meest geschikte oplossing kan gestart worden met de uitwerking van een oeverzoneproject dat de randvoorwaarden vastlegt voor het gebruik en het beheer van die oeverzone. Voor het traject van de Krombeek-Maarkebeek-Steenbeek zal de provincie zo'n pilootproject opstarten.

van bodemmateriaal vormt dan ook een bijkomende uitdaging.

De Pauwelsbeek, de Nederaalbeek, de Krombeek en de bovenloop van de Maarkebeek zijn prioritair om op het terrein actie te ondernemen. Op termijn willen we langere aaneengesloten waterlooptrajecten beschermen tegen afstromend sediment. Dat kan door beheerovereenkomsten af te sluiten of door oeverzoneprojecten op te starten.

Natuurlijk karakter van de waterlopen herstellen en visbestand beschermen

De vallei van de Krombeek, de bovenloop van de Maarkebeek (ook Molenbeek genoemd) en de Pauwelsbeek worden gekenmerkt door waardevolle bronbosjes.

In de Molenbeek en de zijlopen van de Maarkebeek (de Nederaalbeek, de Pauwelsbeek en de Krombeek) zetten we in op een betere waterkwaliteit, op meer structuurkwaliteit en op vrije vismigratie. Ook de bestrijding van de reuzenbalsemien, een invasieve oeverplant, staat er op de agenda. De plant werkt oevererosie in de hand

en vormt een bedreiging voor de biodiversiteit.

Binnen het habitatrictlijngebied 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuid-Vlaamse bossen' is bescherming en het laten gedijen van de habitatrictlijnsoorten prioritair. Voor de Maarkebeek, haar bovenloop en haar zijlopen nemen we maatregelen om de aanwezige vispopulaties (rivierdonderpad, serpeling, beekforel, beekprik) te beschermen en waar mogelijk uit te breiden. Acties op het terrein omvatten het oplossen van vismigratieknelpunten, structuurherstelmaatregelen en het verbeteren van de waterkwaliteit.

Uitbouwen van waterzuiveringsinfrastructuur

De bouw van een kleinschalige waterzuiveringsinstallatie (KWZI) in Maarkedal-Oudenhove en de verdere uitbouw van het rioleringsstelsel binnen de zuiveringsgebieden van Schorisse, Ronse, Horebeke en Oudenaarde moeten de puntverontreinigingen in de bovenlopen van de Maarkebeek, Pauwelsbeek, Nederaalbeek en Krombeek wegnemen.

ZWALM

De Zwalm ontspringt in de bossen van Vloesberg (Flobecq) en mondt uit in de Boven-Schelde op de grens tussen Nederzwalm en Welden. De bovenlopen stroomopwaarts van Brakel (de Sassegembeek, de Verrebeek, de Dorenbosbeek, de Molenbeek en de Slijpkotbeek) vertonen net als enkele belangrijke zijwaterlopen (de Traveinsbeek, de Boembeek, de Passemarebeek en de Peerdestokbeek) plaatselijk zeer waardevolle structuurkenmerken waardoor vissoorten zoals de beekprik, beekforel en rivierdonderpad er floreren.

Het grootste deel van het stroomgebied is heuvelachtig landbouwgebied. Opvallend is dat de Zwalm zelf daar als een blauwgroen lint doorheen kronkelt. Langs de rivier en haar zijlopen liggen verscheidene watermolens. De Zwalm heeft een onregelmatig regime met lage debieten in droge periodes en veel hogere debieten in regenperiodes. Dat maakt niet alleen dat de beek overstromingsgevoelig is, het brengt ook mee dat in droge periodes de vervuiling veel minder verdund wordt.

“

De Zwalm kronkelt als een blauwgroen lint door het heuvelachtig landbouwgebied.

Naar een betere waterkwaliteit

De waterkwaliteit van de Zwalm en verschillende zijwaterlopen is matig door de te hoge concentraties aan fosfor en stikstof. We moeten ook de impact van bestrijdingsmiddelen aanpakken om voor de Zwalm de goede waterkwaliteit te halen. Een aantal bovenlopen hebben wel een goede biologische waterkwaliteit.

Waterzuiveringsinfrastructuur verder uitbouwen

In het stroomgebied van de Zwalm sluiten we meer huishoudens aan op de riolering, waardoor o.a. het in aanbouw zijnde zuiveringsstation van Sint-Denijs-Boekel en het nieuw te bouwen zuiveringsstation van Nederzwalm ten volle benut worden. Ook het rende-

Zwalm aan de Boembekemolen

ment van de zuiveringsinfrastructuur kan beter. In de regio Zwalm-Brakel-Zottegem is de vuilvracht nog te veel verdund.

Erosie bestrijden en nutriëntenlast verminderen

In het stroomgebied van de Zwalm vormt het tegengaan van erosie en rechtstreekse instroom van bodem-materiaal in de waterlopen een bijkomende uitdaging. Vooral in een aantal zijlopen en bovenlopen van de Zwalm zoals de Peerdestokbeek, de Traveinsbeek, de Molenbeek-Velzeke, de Sassegembeek, de Verrebeek en de Dorenbeek-Horrebeek is de impact groot. In het reliëfrijke gebied langs de bovenlopen liggen sterk tot zeer sterk erosiegevoelige percelen. Samen met de afspoeling van bodemdeeltjes komen ook nutriënten in de waterloop.

In de benedenvallei van de Zwalm liggen matig tot weinig erosiegevoelige percelen. Toch moet ook hier onderzocht worden hoe de influx aan nutriënten in het watersysteem kan teruggedrongen worden. Naast erosie zijn hier mogelijk ook andere redenen waarom nutriënten in de waterloop terecht komen: het bewerken van de akkers tot tegen de waterloop, niet aangesloten rioleringsstrengen, enz.

Natuurlijk karakter van waterlopen herstellen

We grijpen alle kansen om de structuur van waterlopen te herstellen, bv. in overstromingsgebied. De waardevolle watergebonden vegetaties, zoals moerasbossen en vochtige of natte graslanden langs waterlopen, krijgen de volle aandacht: de middenloop van de Zwalm, de Zwalm-Dorenbosbeek, de Verrebeek en de Sassegembeek.

De beddingvegetatie in het benedenstroomse valleigedeelte van de Zwalm is zeer schaars of zelfs afwezig. Vermoedelijk zijn de ontoereikende waterkwaliteit en de vrij grote diepte van de waterloop hier de oorzaak van. De reuzenbalsemien, een invasieve exoot, komt overvloedig voor op de oevers langs het benedenstroomse deel van de Zwalm. Hij wordt samen met plaatselijke haarden van Japanse duizendknoop bestreden.

Vismigratie herstellen en visbestand beschermen

Via gerichte beheermaatregelen is bescherming en herstel nodig voor de aanwezige zeldzame vissoorten zoals beekprik, beekforel, rivierdonderpad, bittervoorn en de kwabaal (middenloop Zwalm), dit in afwachting van de

implementatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuid-Vlaamse bossen' waartoe o.a. de Sassegembeek, de Verrebeek en de Dorenbosbeek behoren.

In de Dorenbosbeek en de Sassegembeek komt nog een autochtone restpopulatie van beekforel voor waarvoor prioritair actie zal ondernomen worden. Aangezien deze soort houdt van waterlopen met een snelstromend karakter, een grofkorrelig substraat en een zeer goede waterkwaliteit worden de resterende puntlozingen aangepakt door het plaatsen van IBA's. We volgen de waterkwaliteit ook nauwgezet op. We proberen calamiteiten zo goed als mogelijk in te perken en de sediment-influx naar de waterlopen tegen te gaan.

We zorgen ervoor dat de vismigratieknelpunten op de prioritaire waterlopen voor vismigratie, o.a. op de Zwalm, de Sassegembeek, de Verrebeek, de Molenbeek-Velzeke, de Passemaerebeek en de Zegelaarbeek, één voor één weggewerkt worden.

Zwalmvallei beschermen tegen overstromingen

Ondanks de gedane inspanningen om de wateroverlast langs de Zwalm in te perken, blijft de Zwalmvallei gevoelig voor overstromingen. De omgeving van Brakel, Munkzwalm, Nederzwalm en de gebieden ter hoogte van de watermolens zijn het meest overstromingsgevoelig.

De provincie Oost-Vlaanderen plant op korte termijn een bijkomend overstromingsgebied langs de Verrebeek. De VMM heeft nog plannen voor de aanleg van een bijkomend overstromingsgebied langs de Zwalmbeek in Michelbeke opwaarts van de Boembekemolen. Ze onderzoekt ook de mogelijkheid voor de aanleg van beschermingsdijken op de linkeroever van de Peerdestokbeek en langs de Zwalm ter hoogte van de Zwalm molen in Zwalm en in Brakel. Daar staat ook het aanpassen van een duiker van de Molenbeek, een zijloop van de Zwalm, op het programma.

Vismigratieknelpunten oplossen en structuurkwaliteit Zwalm herstellen

De komende jaren willen we de vismigratie in de Zwalm verder herstellen. De VMM zal het laatste knelpunt op de benedenloop van de Zwalm aan de Zwalm molen aanpakken. Op de Dorenbosbeek werkten we al heel wat knelpunten weg en schakelen we de oude loop terug in. Een lokstroom zal de vissen aanzetten om de vismigratieloop op te zwemmen. De provincie Oost-Vlaanderen werkt op korte termijn de vismigratieknelpunten aan de Driesmolen en de Van Temschemolen op de Molenbeek in Velzeke weg.

Aan de monding van de Zwalm in de Boven-Schelde zal de VMM een oeverzone inrichten en een aangepast beheer voorzien. Dit project draagt bij aan het landinrichtingsproject 'Neerwelden' dat recreatieve verbindingen voorziet langs de Schelde en de Zwalm.

Gebiedsgericht en thematisch overleg in het aandachtsgebied Zwalm

De waterkwaliteit van de Zwalm wordt nog gehypothekeerd door de parameters fosfor en stikstof die ontoereikend tot matig scores. Om in de Zwalm en haar zijlopen een goede toestand te kunnen bereiken, startte het bekkensecretariaat gebiedsgericht en thematisch overleg met alle betrokken administraties en sectoren. Het overleg focust op de thema's fosfor, stikstof en pesticiden, rioleringen, hydromorfologie en erosie. Met dit overleg willen we alle partners er toe aanzetten om samen maatregelen te nemen die de waterkwaliteit van de Zwalm ten goede komen.

BOVENSCHELDE EN MEERSENGEBIED

Bij de rechtekking van de Schelde werden verschillende meanders afgesneden. Langs deze meanders, die meestal niet meer in open verbinding staan met de Schelde, wordt vaak aan natuurontwikkeling gedaan. Via actief peilbeheer worden deze meersengebieden (laag gelegen vochtige weiden) voldoende nat gehouden in de zomer. In de winterperiode kunnen de meersen ook dienst doen als buffer voor hemelwater.

“

De enige gekende reproducerende populatie van rivierprik in Vlaanderen leeft in de Boven-Schelde.

De Boven-Schelde voedt het kanaal Bossuit-Kortrijk in functie van de scheepvaart en ten behoeve van de drinkwaterproductie in Stasegem (De Watergroep). Ze is bovendien aangeduid als hoofdmigratieroute voor trekvissen zoals paling en rivierprik. De enige gekende reproducerende populatie van rivierprik (een habitatrictlijnsoort) in Vlaanderen leeft trouwens in de Boven-Schelde. De aanwezigheid van de sluisen en stuwen op de Schelde bemoeilijkt evenwel de migratie van de Beneden-Schelde naar het opwaartse deel van de Boven-Schelde.

Rivierherstel, natuurverbinding en landinrichting

Langsheen de Boven-Schelde lopen momenteel een

aantal inrichtingsprojecten zoals de natuurinrichtingsprojecten 'West-Vlaamse Scheldemeersen' en 'Merelbeekse Scheldemeersen'. Naast het verbeteren van de waterkwaliteit nemen we verschillende andere maatregelen om de structuurkwaliteit te verbeteren of de waterhuishouding aan te pakken.

West-Vlaamse Scheldemeersen

Voor de West-Vlaamse Scheldemeersen in Avelgem en Anzegem zijn meerdere collectorprojecten gepland. Bijzondere aandacht gaat naar de sanering van huishoudelijke lozingen ter hoogte van de Biestbeek, de Scheebeek, de Kleine Ronsebeek en de Sint-Arnoldusbeek die verder afwaarts de waterkwaliteit van de

Rijtgracht bepalen. Al deze projecten zullen bijdragen tot een versterking van de natuurkwaliteit binnen de meersengebieden.

Merelbeekse Scheldemeersen

De Melsenbeek en de Schragebeek zijn beide gelegen binnen het natuur- en landinrichtingsproject 'Merelbeekse Scheldemeersen'. Eens de collectorwerken langs de Gaversesteenweg in Merelbeke zijn uitgevoerd, is het de bedoeling om beide beken via een reeds gerealiseerde verdeelconstructie met elkaar opnieuw in verbinding te stellen. Zo maken we vismigratie mogelijk tot in de kleine ecologisch waardevolle bovenlopen van de Schragebeek.

Rivierherstel Boven-Schelde

Het terug opstarten van het project 'Rivierherstel Boven-Schelde' is één van de doelstellingen voor de komende jaren. In dit project zijn de aanleg van oeveren, de uitbreiding van natte natuurwaarden in de Scheldemeanders, meer natuurlijke oeveren, fauna-uitstapplaatsen, enz. voorzien.

Lozerbeek

De stroomopwaartse delen van de Lozerbeek (Kruishoutem) zijn aangeduid als natuurverbindingsgebied (de Walembeek en de Zouwbeek ter hoogte van de Lozerbossen). De Lozerbeek, de Wallebeek, de Leedsebeek en de Rooigembeek zijn aangeduid als ecologische infrastructuur van bovenlokaal belang. Deze waterlopen verdienen extra aandacht om hun structuur en waterkwaliteit te verbeteren. Zo zal ook de natuurwaarde in het landschap toenemen in het ruilverkavelingsproject Schelde-Leie. Deze trajecten kunnen ook ecologisch versterkt worden indien verder werk gemaakt wordt van de uitbouw van de zuiveringsinfrastructuur, de sanering van lozingspunten en het verminderen van nutriëntinflux naar deze waterlopen.

Vispassage en nieuwe sluizen op de Boven-Schelde

Waterwegen en Zeekanaal gaat op langere termijn de drie sluizen op de Boven-Schelde in Kerkhove, Oudenaarde en Asper vernieuwen. De comfortcapaciteit van de huidige sluizen is te beperkt.

De vernieuwing en ontubbeling van de stuw in Kerkhove start in november 2016. Tijdens de werken wordt ook een vispassage aangelegd. De ervaringen met de al gerealiseerde visnevengeulen aan de ontubbelde stuwen in Asper en Oudenaarde worden meegenomen om tot een optimale uitwerking te komen.

Het einde van de werken is voorzien tegen 2020. Na realisatie is vrije vismigratie mogelijk tot aan het sluizencomplex van Merelbeke.

Bovenschelde, nieuwe (ontubbelde) stuw in Oudenaarde

MOLENBEEK RONSE

De Molenbeek Ronse watert af naar Wallonië en mondt uit in de Rhosnes, die op haar beurt op Vlaams grondgebied – via de Rone over een traject van 300 meter – terug in de Boven-Schelde vloeit. De bovenlopen ontspringen deels in Wallonië (Mont d'Ellezelles in Frasnes-lez-Anvaing) en deels in Vlaanderen (het oostelijke deel van het Muziekbos in Ronse). De industriële activiteiten in het verstedelijkte gebied van Ronse hebben een impact op de waterkwaliteit van de Rhosnes (Waals grondgebied) en dus ook op de Rone.

De combinatie van hellend gebied, zandleemgronden en akkers maken het gebied zeer erosiegevoelig.

Visbestand beschermen en uitbreiden

De Molenbeek Ronse ligt in het habitatrictlijn-gebied 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuid-Vlaamse bossen'. Er wordt daarom prioriteit gegeven aan de bescherming en het herstel van de rivierdonderpad en de beekprik, twee beschermde vissoorten. Dat gebeurt met gerichte maatregelen, zoals riuieringsprojecten, visbestandsopnames, structuurherstel en visbepotingen indien nodig.

De waterkwaliteit van de benedenstroomse trajecten van de Trosbeek, de Drieborrebeek, de Vloedbeek, de Lievensbeek en de Bosbeek moet dringend verbeteren. Deze verbetering staat in directe relatie met het toekomstig wegwerken van de vismigratieknelpunten.

Invasieve exoten krijgen geen kans

Ook langs de Molenbeek en haar zijwaterlopen groeien invasieve exoten. De reuzenbalsemien, die in de winter kale oevers achterlaat en een bedreiging is voor de inheemse planten, is binnen dit gebied de belangrijkste probleemsoort. Er dient ingezet te worden op een doeltreffende bestrijding van deze invasieve soort. Om tot een effectieve aanpak te komen, zijn ook op privéterrein en in natuurgebieden langs de waterlopen maatregelen nodig.

De strijd tegen erosie

Het tegengaan van erosie en de rechtstreekse instroom van bodemmateriaal in de waterloop vormen een bijkomende uitdaging in deze beekvallei. De combinatie van hellend gebied, zandleemgronden en akkers maken het gebied immers zeer erosiegevoelig.

KANAAL BOSSUIT-KORTRIJK, SPIEREKANAAL EN SPIEREBEKEN

Het kanaal Bossuit-Kortrijk verbindt de Schelde in Bossuit met de Leie in Kortrijk. Het Spierekanaal verbindt de Schelde in Spiere met het Canal de Roubaix in Frankrijk. Vroeger werd het kanaal gebruikt voor beroepsvaart en voorzorg het Lille, Roubaix en Tourcoing van kolen. Ook de Grote Spierebeek en de Zwarte Spierebeek zijn grensoverschrijdende waterlopen.

Aangezien het water van het kanaal Bossuit-Kortrijk voor drinkwaterproductie gebruikt wordt, is een goede waterkwaliteit van groot belang.

Goede waterkwaliteit in het kanaal nastreven voor drinkwater

Het volledige debiet van het kanaal Bossuit-Kortrijk wordt bepaald door het Scheldewater dat in Bossuit in het kanaal gepompt wordt. Aangezien het kanaalwater voor drinkwaterproductie gebruikt wordt, is een goede waterkwaliteit van groot belang. Net opwaarts van het kanaal Bossuit-Kortrijk monden de Spierebeek en het Spierekanaal uit in de Schelde. De waterkwaliteit van deze waterlopen beïnvloedt dan ook de kwaliteit van het kanaalwater.

In de toekomst zal er meer aandacht gaan naar de ecologische inrichting van de oevers van het kanaal en

bijkomende paaimogelijkheden voor vissen langs het kanaal.

Grensoverschrijdende aanpak essentieel

De ecologische toestand van zowel het Spierekanaal als de Spierebeken is slecht. Een groot deel van de verontreiniging komt uit Wallonië en Frankrijk, onder andere van de verstedelijkte kern van Roubaix en de industriële sites in Moeskroen. Door het lopende grensoverschrijdend overleg meer te structureren, willen we een gemeenschappelijke aanpak organiseren voor onder andere de grensoverschrijdende huishoudelijke lozingen.

Ook over waterkwantiteitsaspecten is structureel overleg nodig, zoals over de Grote Spierebeek en het Spierekanaal waarvoor de opwaartse gebieden voldoende water moeten kunnen bufferen of indien nodig

kunnen afvoeren. Ook de voeding van het kanaal Bossuit-Kortrijk met Scheldewater komt tijdens het overleg aan bod.

Oude loop van de Spierebeek

Oude loop van Grote Spierebeek herinschakelen

Plannen om een verlande arm van de Grote Spierebeek in de dorpskern van Spiere-Helkijn terug watervoerend te maken, rijpen al enkele jaren. Zij zullen in samenspraak met de verschillende partners (Spiere-Helkijn, Leiedal, ANB, VLM en VMM) geconcretiseerd worden en aan de omwonenden gecommuniceerd worden om binnen enkele jaren in uitvoering te kunnen gaan.

Het opnieuw watervoerend maken van de verlande arm met water uit de Grote Spierebeek vereist wel een minimale waterkwaliteit van de Grote Spierebeek. Daarvoor moeten onder andere eerst nog enkele huishoudelijke lozingspunten in de dorpskern van Spiere gesaneerd worden.

Dit project zal het zelfreinigend vermogen van de waterloop versterken en ook de belevingswaarde van de dorpskern in Spiere vergroten.

BOVEN
SCHELDE
BEKKEN

WATEROVERLEG IN HET BOVENSCHELDEBEKKEN

Beken en rivieren stromen dwars door administratieve grenzen. De vele functies en aspecten van water overschrijden de bevoegdheden van de verschillende overheden en administraties. In het integraal waterbeleid werken de betrokken beleidsdomeinen en bestuursniveaus samen om water gerelateerde kwesties zoals wateroverlast of slechte waterkwaliteit aan te pakken.

Het overleg tussen alle betrokkenen binnen een bekken heeft een bestuurlijke pijler (bekkenbestuur), een maatschappelijke pijler (bekkenraad) en een ambtelijke pijler (gebiedsgericht en thematisch overleg). Motor van het integraal waterbeleid in een bekken is het bekkensecretariaat.

Bekkenbestuur: elk bekken zijn bestuur

Het bekkenbestuur coördineert het waterbeleid op het niveau van het bekken. Het bekkenbestuur is verantwoordelijk voor het bekkenspecifieke deel van het stroomgebiedbeheerplan en adviseert onder meer de waterbeleidsnota en het Vlaamse deel van het stroomgebiedbeheerplan.

In dit orgaan zetelen vertegenwoordigers van de betrokken Vlaamse beleidsdomeinen en vertegenwoordigers van de lokale besturen (provincies, gemeenten, polders en wateringen). Het bekkenbestuur neemt beslissingen op bestuurlijk vlak.

De gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen is de voorzitter van het bekkenbestuur van de Bovenschelde, de bekkencoördinator is er secretaris van.

Bekkenraad: iedereen zijn zeg

De bekkenraad is het adviesorgaan van het bekken waarin de maatschappelijke belangengroepen en sectoren betrokken bij het waterbeleid vertegenwoordigd zijn: landbouw, natuur, bos, milieu en landschap, industrie en handel, ontginning en energie, visserij, toerisme en recreatie, wonen en de transport- en vervoersector.

De bekkenraad staat in voor het overleg met het middenveld op bekkenniveau. De voorzitter van de bekkenraad is de bekkencoördinator.

Gebiedsgericht en thematisch overleg om beter vooruit te gaan

In het gebiedsgericht en thematisch overleg zijn alle waterbeheerders op ambtelijk vlak vertegenwoordigd. Hier worden documenten voor het bekkenbestuur en de bekkenraad voorbereid, knelpunten besproken en eventueel aan het bekkenbestuur overgedragen.

Zo brengt het bekkensecretariaat voor elk aandachtsgebied in het bekken alle partners samen in een gebiedsgericht overleg. Op basis van een gemeenschappelijke visie willen we er de inspanningen bundelen. Zo kunnen we op het terrein zichtbare stappen vooruit zetten en op termijn de goede toestand halen.

Voor de aandachtsgebieden Zwalm en Maarkebeek loopt het overleg al. Het overleg is er gestructureerd volgens vier thema's: nitraten en fosfaten, erosie, rioleringen en hydromorfologie. De uitvoering van de acties uit het bekkenspecifieke deel wordt er nauwgezet opgevolgd en op basis van een grondige analyse van knelpunten en kansen worden bijkomende acties geformuleerd.

Bekkensecretariaat: motor van de bekkenwerking

Het bekkensecretariaat staat in voor de dagelijkse werking binnen het bekken en het voorbereidende werk voor het bekkenbestuur. Het bekkensecretariaat bereidt het bekkenspecifieke deel van het stroomgebiedbeheerplan voor en organiseert de bijeenkomsten van het bekkenbestuur en de bekkenraad. Op vraag van het bekkenbestuur organiseert het bekkensecretariaat ook gebiedsgericht en thematisch overleg.

De dagelijkse leiding van het bekkensecretariaat ligt bij de bekkencoördinator. De bekkencoördinator wordt bijgestaan door één of meerdere planningsverantwoordelijke(n). De bekkencoördinatoren en planningsverantwoordelijken behoren tot het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie of het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare werken. Per provincie is er ook een vertegenwoordiger van het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening. Ook de provincies stellen personeel ter beschikking van het bekkensecretariaat.

Grensoverschrijdend wateroverleg

In het Intergewestelijk Overleg Waterwegen (IOW) bespreken de beheerders van de bevaarbare waterwegen de waterkwantiteitsproblemen over de gewestgrenzen heen. Tijdens periodes van hevige of langdurige regen maakt W&Z bijvoorbeeld afspraken met de Waalse waterwegbeheerder, Service Public de Wallonie (SPW) om het waterpeil op de Boven-Schelde te verlagen.

In 2015 blies het bekkensecretariaat Bovenscheldebekken het grensoverschrijdend overleg met haar Waalse tegenhanger Contrat de Rivière Escaut-Lys nieuw leven in. Centraal staat het uitwisselen van informatie en ervaringen over het integrale waterbeheer en waterbeleid en over de waterbeheerplannen langs beide kanten van de grens.

BOVEN
SCHELDE
BEKKEN

MEER INFORMATIE

Surf naar www.bovenscheldebekken.be. U vindt er het bekkenspecifieke deel voor het Bovenscheldebekken en allerhande bijkomende informatie.

Het **geoloket stroomgebiedbeheerplannen** toont de waterlichamen en de plaatsgebonden acties op kaart. Van elk oppervlaktewaterlichaam en elke actie vindt u een informatiefiche:

- » Een **oppervlaktewaterlichaamfiche** geeft de informatie die over dat oppervlaktewaterlichaam aan Europa gerapporteerd wordt: de karakterisering van het waterlichaam, de doelstellingen en afwijkingen, de druk- en impact analyse, de toestandsbeoordeling en de kwaliteitsnormen voor gevaarlijke stoffen.
- » Een **actiefiche** bevat een korte beschrijving van de actie, geeft aan waar en wanneer de actie zal uitgevoerd worden, op hoeveel de kostprijs geraamd is en of deze middelen al beschikbaar zijn.

Via het **geoloket zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen** ontdekt u in welke zone een woning ligt en welke projecten in de buurt gepland zijn:

- » een zone waar het afvalwater opgevangen wordt in een riool, of waar dit in de nabije toekomst gepland is, en waar de gemeente/rioolbeheerder of het gewest instaat voor de verdere zuivering
- » een zone waar de burger zelf het afvalwater moet zuiveren.

Meer informatie over het integraal waterbeleid in Vlaanderen leest u op www.integraalwaterbeleid.be. U vindt er onder andere de volledige stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2016-2021, waarvan de bekkenspecifieke delen, deel uitmaken.

Bekkensecretariaat Bovenscheldebekken

p/a Waterwegen en Zeekanaal NV
Guldensporenpark 105, 9820 Merelbeke
Tel. 09 292 11 67
secretariaat.bovenscheldebekken@wenz.be
www.bovenscheldebekken.be

D/2016/6871/041

Foto's: VMM, Bekkensecretariaat, W&Z

v.u.: Philippe D'Hondt, voorzitter CIW